

Om waarheid en betrouwbaarheid

Samenvatting van de catechismuspreek over Zondag 37

dr. M. Klaassen,
zondag 5 september 2021
Hervormde Gemeente Arnhem

Het derde gebod:

Gij zult de Naam van de HEERE uw God niet ijdel gebruiken; want de HEERE zal niet onschuldig houden die Zijn Naam ijdel gebruikt.

Vraag 101: *Maar mag men ook godvrezend bij de naam van God een eed zweren?*

Antwoord:

Ja, als de overheid het van haar onderdanen verlangt of als het om andere redenen noodzakelijk is om daardoor trouw en waarheid te bevestigen, en dit tot eer van God en tot heil van de naaste. Want een dergelijk zweren berust op Gods Woord en is daarom ook door de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament met recht in gebruik geweest.

Vraag 102: *Mag men ook bij de heiligen of bij andere schepselen een eed zweren?*

Antwoord:

Nee, want een rechtmatige eed zweren is God aanroepen, dat Hij, die alleen het hart kent, de waarheid bevestigt en mij straft als ik vals zweer. Deze eer komt geen schepsel toe.

De eed betwist

- Het derde gebod vraagt van ons dat we de Naam van God met eerbied en respect gebruiken en niet misbruiken.
- Een van de manieren om Gods naam ijdel te gebruiken is de valse eedzwering (lichtvaardig zweren, meined)
- In de tijd dat de Catechismus werd opgesteld was de eed om allerlei redenen een hot issue.
 - Velen vanuit de RK-kerk worstelden met de geldigheid van hun eden en beloften
 - Anabaptisten (wederdopers) betwisten met een beroep op Matth. 5: 32-37 het gebruik van de eed helemaal.
- Vandaar dat de Catechismus een aparte zondag aan deze thematiek wijdt: het enige gebod waar twee zondagen aan gewijd worden.
- Ook wij kunnen in situaties geplaatst worden waarin een eed van ons gevraagd wordt: bij ambtsaanvaarding, als arts, als getuige in een rechtszaak.

De eed toegestaan:

- In Israël was de eed toegestaan
 - 'In het dagelijkse leven, in de rechtspraak, werd geregeld God als getuige aangeroepen of een eed gezworen' (M. Rooker).

- 'De HEERE uw God zult gij vrezen; Hem zult gij dienen en Hem zult ge aanhangen en bij Zijn Naam zweren' (Deut. 10: 20).
- Wat (uiteraard) niet was toegestaan was het zweren bij andere goden of een valse eed (Joz. 23: 7, Lev. 19: 12)
 - Waarom is een meened zo erg? Je bedekt je leugen met de naam van Hem die de waarheid is; een verschrikkelijke minachtingen van de levende God.
- Maar hoe zit het dan met Jezus' woorden in de Bergrede?
 - 'Wederom hebt gij gehoord dat van de ouden gezegd is: Gij zult de eed niet breken, maar gij zult de Heere uw eden houden. Maar Ik zeg u: Zweert ganselijk niet, noch bij de hemel, omdat hij is de troon van God, noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank van Zijn voeten, noch bij Jeruzalem, omdat zij is de stad van de grote Koning, noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet een haar kunt wit of zwart maken; maar laat zijn uw woord, ja, ja; nee, nee, wat boven deze is, is uit de bozen' (Matth. 5: 33-37).
 - Jezus' woorden zijn vooral gericht tegen het lichtvaardig zweren (bij de hemel, bij de aarde, bij je hoofd etc.), niet tegen de eed als zodanig.
 - Ook in het Nieuwe Testament komen we eden tegen: Jezus wordt door Annas onder ede genomen en weigert niet; Paulus roept God aan tot zijn Getuige (Rom. 1: 9; 2 Kor. 1: 23)

De eed en ons leven:

- Eden zijn soms nodig in een gevallen wereld.
 - 'Uit het feit dat mensen zweren bij een derde, onafhankelijke partij, blijkt voldoende dat mensen van nature leugenaars zijn' (Brian Edwards).
- God is echter de God van de waarheid en wil dat wij de waarheid liefhebben en doen.
- Hier ligt veel schuld. Hoe vaak hebben we God niet dingen beloofd die we niet waargemaakt hebben?
 - Hierbij valt ook te denken aan alle beloften die we in de kerk afleggen: bij belijdenis-doen, het huwelijk, de doop...
- God heeft 'lust aan waarheid in het binnenste' (Ps. 51: 8a).
- Omdat 'alle mensen leugenaars [zijn]' (Ps. 116: 11) past ons het gebed van David: 'Scheep in mij een rein (=oprecht) hart, o God' (Ps. 51: 12).
- Een christen 'betracht de waarheid in liefde' en wie de oude mens aflegt, legt ook de leugen af en gaat de waarheid spreken (Ef. 4: 15 en 25).
- De belangrijkste reden om dat te doen is omdat GóD zo is. Hij ís de Waarheid en Hij spreekt de waarheid.
 - Zijn woorden zijn waar en betrouwbaar, Zijn beloften 'ja en amen' (2 Kor.1: 20)
 - God is géén man dat Hij liegen zou; noch eens mensenkind dat het Hem berouwen zou; zou Hij het zeggen en niet doen, of spreken en niet bestendig maken!? (Num. 23: 19)
- Op Zijn woord kun je aan. Dat is een grote troost voor arme zondaren.
- Wat Hij beloofd heeft, wil Hij geven. Dat heeft Hij zelfs gezworen! (Hebr. 6: 13).
- Hij geeft Zijn eed:
 - Aan alle zondaren zweert Hij géén lust te hebben in hun dood (Ez. 34: 11)
 - Aan alle gemeenteleden zweert Hij in de doop dat Zijn belofte dat Hij zondaren aanneemt, vergeving en vernieuwing schenkt.
 - Aan al Zijn kinderen zweert Hij dat Zijn goedertierenheid van hen niet wijkt en Zijn vredeverbond niet wankelt (Jes. 54: 10)
- Laten we Hem niet tot een Leugenaar maken. Geloof Zijn heil- en troostrijk woord. 'Die het beloofd heeft is getrouw' (Hebr. 11: 11).
- Door het geloof 'verzegelen' we dat God waarachtig is (Joh. 3: 33). Dat is de grootste eer die we Hem kunnen geven.